

MÜLK VE MELEKÛT İLE KUDRET İLİŞKİSİ

Kainatın iki yüzünden **mülk yüzü** maddi kayıtların bulunduğu ve maddenin hantallığının olduğu yüzüdür. Bu yüzde ağır, hafif, büyük, küçük, uzun, kısa, yaş, kuru, sert, yumuşak, geniş, dar, kolay, zor gibi kavramlar hükmeder. İnsanın kendi ile beraber akli da bu kayıtların hükmü altında olduğu için; olan biten işleri maddi kayıtlar tahtında değerlendiriyor. Mesela kainatın bu yüzünde olan bir insan, bir anda iki işi yapamaz, büyük ile küçük arasındaki mertebelere tabidir. Gücü de ancak belli mertebelere yetebilir. Büyük bir taşı kaldırmakla, küçük bir çakıl tanesini kaldırmak aynı değildir. Çakıl tanesini kolayca kaldırır, büyük taşı belki hiç kaldıramaz. İşte birine gücü yeterken, diğerine gücünün yetmemesi; kainatın bu mülk yüzünün içinde olmasındandır. Mesela, bilgisayarın dışında oturan bir adam, istediği gibi bilgisayar içindeki programları yönetir ve sevk eder ama bilgisayarın içinde olan bir program diğer programları aynı rahatlık ve kolaylıkla sevk ve idare edemez. Zira o program bilgisayarın içindeki kayıtların mahkumudur. Ama bilgisayarın dışındaki adam bu kayıtlardan arınmış olduğu için o kayıtlar bu adamı sınırlandırıp kendine mahkum edemez.

Kainatın bir de **melekut yüzü** vardır. Bu yüz, mülk yüzünde olan bütün maddi kayıtlardan münezzehtir. Burada ağır, hafif ,büyük, küçük, uzun, kısa, yaş, kuru, sert, yumuşak, geniş, dar, kolay, zor gibi maniler ve engeller yoktur. Bir iş bir işe mani olmaz, zaman ve mekanın hantal maddi kayıtları burada cari değildir. Allah'ın kudreti bu yüzde perdesiz ve vasitasız iş görür. Bu yüzden en büyük ile en küçük arasında fark yoktur. Bu yüzde sebep sonuç zinciri işlemez, her şey sebepsiz ve vasitasız olarak Allah'ın kudretine dayanır.

Allah'ın kudreti basit olmasından, yani terkip ve bileşim manasından münezzehtir olduğu için, dağılma, parçalanma, bölünme gibi maddi arızalar ona işemez. Aynı şekilde Allah'ın kudreti sonsuz ve sınırsız olmasından, hiçbir kayıt ve engel onun önünde duramaz, onu sınırlandıramaz. Bununla beraber tecelli ve taalluk mahalli olan eşyanın melekut yüzü de mülk yüzündeki maddi kayıt ve arızalardan azade olduğu için, bir iş bir işe mani olmaz, çok, az gibi; büyük, küçük gibi; uzun, kısa gibi ona kolaydır. Burada kainatın mülk ve melekut yüzünü üstadın aynanın parlak ve renkli yüzüne benzetmesi yukarıda ifade edilen kudret nazarında her şeyin eşit bir şekilde kolay ve rahat tedbirine işaret içindir.

Bir bilgisayar programı düşünelim, bu programın iki yüzü vardır. Bir yüzü insanlara bakan, daha çok sembol, renkler, tasarımın hükmettiği dış ve görünen yüzüdür. Bu yüzde her sembol ve renk farklılık arz eder. Yani kainatın mülk yüzü gibidir.

Bir de o görünen yüzün üstündeki bütün şekil ve tasarımların komutunun yazıldığı kaynak kodunun hükmettiği yazılımın temelini teşkil eden emir yüzü vardır. Bu yüzdeki bir harf, bazen dış yüzdeki bir sayfaya mukabil gelir, onu tedbir ve temsil

---

eder. Az bir uzunluk, dış yüzde on katı uzunluk anlamına gelir. Programın dış yüzü geniş ve tasarımlarla dolu olduğu kadar, iç yüzü de bir o kadar az ve küçük komutlardan oluşur. Bu iç yüzünde bir milim sapma, dış yüzeyde büyük sapmalara yol açar...

Şimdi iki adam düşünelim. **Adamın birisi** programın dış yüzünde çalışacak, diğeri ise programın kaynak kodu olan iç yüzünde çalışacak. Dış yüzünde çalışan adam, bir tasarımı değiştirip, yeniden düzenlemek için çok çaba ve çok meşakkat çekecek. Zira programın dış yüzünde genişlik ve darlık, büyüklük ve küçüklük, uzunluk ve kısalık gibi işi zorlaştıran etkenler var. Bu yüzden, dış yüzüne mahkum olan adamın iş yapması zor ve meşakkatlidir.

Diğer adam ise, programın kaynak kodu olan iç yüzünde çalışacak. Bu adam az bir çaba ve basit bir değişimle dış yüzünde çok büyük tasarım ve değişimlere sebep olur. Zira dış yüzdeki bütün tasarımların emir ve kaynak kodu bu yüzde yazılmıştır. Mesela, kaynak kodunda A harfi yazdığın zaman, dış yüzü tamamen kırmızı renge bürünür. B harfi yazdığın zaman yeşil renge dönüşür. Ama dış yüzünde aynı işlemi yapmak için sayfayı kalemle tamamen karalayarak çizmen gerekir ki, zor ve meşakkatlidir. Bu yüzden programın iç yüzünde olan adam, az bir işle çok işler görür, az bir tasarruf ile dış yüzü tamamen tasarrufu altına alır. Ama programın dış yüzünde çalışan adam, programa tasarruf için, programın her yerine koşuşturması gerekir. Zira dış yüzün içinde çalışıyor. Bu nedenle programın dış yüzünün içinde olan adamın tasarrufu imkansız gibidir.

Aynen bu misaldeki gibi, Allah'ın kudreti kainat programının iç yüzü olan meleket aleminde sebepsiz ve vasitasız olarak hükmediyor. Bu iç yüzü, dış yüzünün temeli ve komut alemi olduğundan, dış alemdeki mani ve engeller bu yüzde olmaz. Burada az bir iş, dış alemde çok işlere bedeldir. Mesela meleket aleminde güneşin vazifesinin kodu ve komutu basit bir emir, ya da basit bir temas gibidir. Kudret bu basit emre tecelli ile dokundu mu, mülk aleminde güneş deveran eder, vazifesini kusursuz olarak yerine getirir.

Aynı güneşin komutunu bir atomun hareketine de kodlarsın, bu sefer güneşi döndüren aynı kod, atomu da döndürür. Bu meleket aleminde kodlar bir birine çok yakın iken, dış alemde çok uzak olabilir. Mesela güneşi bütün vazifesi ile döndüren komut A harfi olsun, aynı değerde ve hafiflikte olan B harfi de atomun kodu olsun. Her ikisi de aynı kudretin teması ile harekete geçse, biri güneşi döndürür, diğeri ise atomu döndürür. Halbuki kudret ikisine de aynı teması vermişti.

İşte Allah'ın kudreti, kainatın komut alemi olan meleket aleminde böyle işler, böyle tecelli eder. Büyük ile küçük, uzun ile kısa arasında fark yoktur.